

Johanne Schmidt-Nielsens folkemødetale

Taler

Johanne Schmidt-Nielsen
Politisk ordfører for
Enhedslisten

Dato

17. juni 2013

Sted

Allinge, Bornholm

Det er tredje år, vi holder folkemøde her på Bornholm. Og ud over, at her er smukt og dejligt, så kan man næsten ikke lade være med at tænke over, hvor enestående det er, at sådan et arrangement kan lade sig gøre. At vi som politikere, organisationer og borgere på kryds og tværs går til møder og oplæg sammen, hører musik, ser teater eller bare får en sludder, når vi støder ind i hinanden på gader og stræder i Allinge.

Det er meget få steder i verden, hvor den slags er muligt. I langt de fleste lande er politikere bare nogen, man ser i fjernsynet. Eller bag livvagter og skudsikkert glas.

Den åbenhed skal vi huske at værdsætte. Den åbenhed skal vi være stolte af. Men samtidig må det aldrig nogensinde blive en sovepude.

Hal Koch skrev for 68 år siden: ”Demokratiet kan aldrig sikres, netop fordi det ikke er et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes.”

Hal Koch har ret: Demokrati er en livsform. Demokratiet skal hele tiden næres. Og vi skal være klar til at råbe vagt i gevær, når vi oplever tendenser, der trækker vores samfund i en mindre demokratisk retning.

Vi skal arbejde for, at vores demokrati bliver mere åbent. Ikke mindre. Og vi skal udvikle vores demokrati, så det bliver mere uafhængigt af private økonomiske interesser. Ligesom vi skal knokle for det, vores forældre og bedsteforældre har knoklet for i generationer: Nemlig at vores demokrati bygger på lighed og på frie, uafhængige mennesker.

Når åbenhed begrænses

Lad os starte med åbenheden. For et par uger siden begik Folketinget et overgreb på demokratiet. Det lyder voldsomt, men jeg synes faktisk, det er en rimelig beskrivelse: Et overgreb. Det skete da et flertal – desværre et meget stort flertal – af Folketingets partier vedtog den nye offentlighedslov.

Heldigvis skete det ikke uden protester. Over 80.000 danskere skrev under imod den nye lov. Tusinder af mennesker deltog i demonstrationer mod loven. Journalister, redaktører, organisationer og alle mulige andre har puklet for at få loven stoppet.

Og med god grund. For det er en lov, der markant indskrænker vores mulighed for at få indblik i regeringens arbejde. Da loven blev tredjebehandlet blev folketingssalens vinduer dækket med store bannere hvor der stod ”mørklagt”. Mørklægning er et præcist ord i den her sammenhæng.

Når en borger fremover søger aktindsigt for at finde ud af, om en minister for eksempel var blevet advaret af sine embedsmænd, før en kontroversiel lov blev fremlagt, så vil hun langt oftere få afslag.

Og når en journalist fremover forsøger at afdække en sag om politisk magtmisbrug, så vil han oftere støde hovedet mod en mur af afslag eller få udleveret dokumenter, hvor alt det vigtigste er overstreget med sort.

Med andre ord: Vores mulighed for at se magthaverne efter i sømmene er blevet ringere.

Forleden dag var jeg ude at tale på en højskole, hvor en af eleverne spurgte mig: Men hvorfor vedtager de dog den lov? Hvad er deres argumenter? Det kunne jeg ikke svare hende på. For partierne bag den nye lov er ikke kommet med ét eneste seriøst argument for, hvorfor åbenheden skal begrænses.

Det mest morsomme – eller måske nærmere tragikomiske – argument jeg har hørt, stammer fra vores justitsminister Morten Bødskov. Det var i Debatten på DR2.

Konfronteret med hård, men grundig og seriøs kritik fra journalister og jurister smilede justitsministeren bredt og spurgte, om kritikerne virkelig mente, at han

skulle have en interesse i at holde ting skjult.

”Prøv lige at se på os,” sagde han mens han klappede Jan E. Jørgensen fra Venstre på skulderen, ”ligner vi sådan nogle, der vil snyde og fifle med tingene?”

Jeg er glad for, at jeg ikke var i studiet og skulle svare på dét spørgsmål.

Men selv hvis min tillid til Morten Bødskov og hans ministerkollegaer i den nuværende regering var grænseløs, så er det da verdens dårligste argument. For der kommer jo andre ministre og andre regeringer.

Viggo Hørup – grundlæggeren af dagbladet Politiken – sagde engang, at kun en tosse lægger en myndighed i én mands hånd og stoler samtidig på, at manden aldrig vil misbruge den.

Det er måske en hård måde at sige det på. Men der er ingen tvivl om, at magt kan stige mennesker til hovedet.

Og det er lige præcis derfor, det er så afgørende for folkestyret, at vi har så megen åbenhed om de politiske beslutninger som overhovedet muligt. Åbenhed betyder, at Christiansborg ikke bare er en stor sort boks, som der vælter love og regler ud af, uden at folk har mulighed for at forstå dem, debattere dem og forsøge at forhindre eller forbedre dem.

Befolkningens mulighed for at kigge magthaverne over skulderen er lige så vigtig – lige så essentiel for vores demokrati – som den frie og lige adgang til stemmeurnen.

Første slag er tabt. Loven er vedtaget. Men arbejdet for at få loven ændret skal fortsætte og forstærkes. Og jeg håber, at rigtig mange af jer, der i denne weekend på Bornholm fejrer demokratiet, vil være med. Jeg håber, I vil være med til at fjerne mørklægningsgardinerne fra Christiansborg.

Hvem sponsorerer partierne?

Offentlighedsloven er ikke det eneste sted, hvor der er plads til forbedringer. Vi har en oplagt mulighed for at udvikle og forbedre vores demokrati ved at skabe mere åbenhed om pengene i politik.

I et land som USA ser vi, hvordan pengepengens størrelse spiller en alt for stor rolle i det politiske system. Ingen præsident, guvernør eller kongresmedlem kan blive valgt uden at få en stor pose penge af stærke økonomiske støtter. Bare det at fremsætte et lovforslag kræver pengestærke sponsorer for at finansiere lobbyarbejdet.

Og måske er netop det en af årsagerne til, at alt for få mennesker i USA føler, at de har mulighed for at gøre deres indflydelse gældende i det politiske system. Derfor er der også alt for få, der deltager.

Gennem de sidste ti år i Danmark har vi set voksende pengestrømme fra private erhvervsinteresser til de politiske partier. Særligt til partierne på højrefløjen.

Annoncebudgetterne fra sidste valgkamp kender vi ikke endnu. Men vi ved, at højrefløjen i valgåret fik 61 millioner kroner i privat partistøtte. Næsten tre gange så meget som de 21 millioner, venstrefløjens partier modtog.

Antallet af annoncer, radiospots og busreklamer er selvfølgelig ikke det eneste, der er afgørende på valgdagen. Men mon ikke de millioner af kroner, som partierne bruger på at reklamere for sig selv, alligevel spiller en rolle.

Og jeg ved godt, det er let for mig at sige, at det her er et problem. Det er som bekendt de færreste store banker og olieselskaber, der kan se nogen grund til at sende et par millioner til Enhedslistens konto.

Men pengestrømmene fra erhvervslivet til højrefløjens partier stiller os ikke desto mindre over for et grundlæggende spørgsmål. Nemlig spørgsmålet om partiernes politiske uafhængighed.

Skal vi slet ikke løfte øjenbrynet, når en forening, der kalder sig "Finanssektorens forening til støtte af et sundt og konkurrencedygtigt erhvervsliv" sender en solid check til de partier, som har vedtaget fire milliardstore redningspakker for bankerne?

Skal vi bare trække på skuldrende over, at Mærsk år efter år sender gavmilde pengegaver til lige præcis de partier, som indgik aftalen om Nordsøolien? En aftale, som internationale eksperter har beskrevet som en gavebod til de store

selskaber, der pumper vores alle sammens olie op af Nordsøen.

Tør vi tro på, at virksomhedernes millionstøtte sker uden forventninger om, at der kommer noget den anden vej?

Kom nu frit frem, Lars Løkke

Det her er blevet diskuteret i årevis. Men der er ikke blevet handlet.

Det mindste, vi kan kræve, er, at der er fuld åbenhed. At vi som borgere kan se, hvem der betaler partiernes annoncer, og hvor stor en check, de sender af sted. Jeg synes sådan set ikke, det er for høje krav at stille i et demokrati.

Hvis jeg læser en analyse af et nyt medicinsk produkt i et af landets dagblade, vil jeg da sådan set også gerne vide, om artiklen er sponsoreret af det firma, der har lavet produktet.

Og på samme måde med partierne: Hvis en politiker arbejder for, at afgifterne på sodavand sættes ned, eller at det bliver billigere at køre bil, så er det vel fair nok, at vi som borgere får at vide, om hans valgplakater er sponsoreret af bryggerierne og bilproducenterne.

Nogle partier har af sig selv valgt at være ganske åbne om de økonomiske støtters indflydelse. I Liberal Alliance lod man uden at rødmø partiets hovedsponsor – Saxo banks Lars Seier Christensen – indgå i den gruppe, der skrev partiets politiske program. Det kan man da kalde valuta for pengene.

Det var helt rørende at høre Anders Samuelsen fortælle, at Liberal Alliance skylder Saxo bank alt. Ja, tak. Det kan vi godt se på partiets politik.

Men manden er da ærlig. Liberal Alliance har åbent fortalt, hvor mange millioner der er rullet ind på kontoen med Saxo bank som afsender. Jeg tror ikke, at Saxo bank sponsorerer Liberal Alliance alene på grund af Anders Samuelsens lysende blå øjne. Men i det mindste har vi mulighed for at se, hvor mange penge der sendes fra den ene konto til den anden.

Ærlighed. Det er mere, end hvad man kan sige om ham, Venstre har valgt at kalde ”Danmarks moralske leder”. Højrefløjens statsministerkandidat. Lars

Løkke Rasmussen.

Vi kan se i Venstres regnskaber, at de får støtte fra en række af Danmarks største virksomheder. Og fra en række erhvervsfonde, der er oprettet til lejligheden med navne som for eksempel ”Den liberale erhvervsklub” eller ”Finanssektorens forening til støtte for et sundt erhvervsliv”. Men vi kan ikke se, hvor meget Venstre modtager fra deres sponsorerer. Vi ved heller ikke noget om, hvad Venstres kandidater eller lokale partiforeninger får. For det vil Venstre ikke fortælle danskerne.

Jeg vil gerne bruge denne lejlighed – folkestyrets fest her i Allinge – til at sende en klar opfordring til højrefløjens statsministerkandidat:

Lars Løkke Rasmussen, kom nu ud af busken! Fortæl åbent, hvor mange penge du modtager fra de banker, du har lavet bankpakker til. Fra de olieselskaber, du har lavet en olieaftale til.

Det skylder du danskerne.

Her på folkemødet diskuterer vi, hvordan vi styrker og udvikler demokratiet. Lad os få åbenhed om de penge, der er i politik. Det er mere end på tide, at vi sætter en stopper for hemmelighedskræmmeriet.

Demokrati og social lighed

Det skal i det hele taget være en brændende ambition for vores demokrati, at pengepungen ikke afgør, om man kan komme til orde.

Der er nogle, der mener, at demokratiet er helt adskilt fra de sociale og økonomiske vilkår, som mennesker lever under. Nogen ser alene demokratiet som en styreform.

Det, mener jeg, i sin essens er forkert. Demokratiet og den personlige frihed kan ikke adskilles fra de økonomiske vilkår, som mennesker lever under.

Vi oplever lige nu i Europa, hvordan sparepolitikken og den sociale elendighed har givet næring til antidemokratiske og fascistiske grupper og partier. Andre steder har den bare skabt apati og politikerlede. Begge dele er klare trusler imod

folkestyret.

Den amerikanske præsident Roosevelt har udtrykt det meget præcist. Han sagde:

“Ægte frihed kan ikke eksistere uden økonomisk sikkerhed og uafhængighed. Mennesker, som er sultne eller arbejdsløse, er det stof, diktaturer er skabt af.”

Roosevelts udtalelse skete på baggrund af oplevelserne i 30'erne og 40'ernes kriseramte Europa. Men den er lige så sand i dag: Ægte frihed og ægte demokrati forudsætter samfund, der sikrer det enkelte menneske økonomisk tryghed og uafhængighed.

Derfor handler kampen for demokrati også om kampen for et velfærdssamfund, hvor ingen går sultne i seng. Hvor den økonomiske lighed mellem mennesker er så høj så mulig.

Og derfor er det så vigtigt at få vores regering til at forstå, at de er på gale veje, når de forringer vilkårene for de mest udsatte borgere. Halveringen af kontanthjælpen til unge under 30. Føringelserne af førtidspensionen og forringelserne for de mennesker, der er på sygedagpenge eller i flexjob.

For hvis sygdom eller fyring betyder, at man tvinges til at gå fra hus og hjem, så er der fare for, at man skubbes helt ud af fællesskabet. Det er ikke bare et socialt problem. Det er et demokratisk problem.

I efterhånden ret lang tid har dansk politik gjort mig temmelig modløs. Men i pinsen skete der noget, der gav håb. Regeringen erkendte, at det var pinedød nødvendigt at gøre noget for de mange tusinde mennesker, der stod til at falde ud af dagpengesystemet. Der er stadig lang vej igen. Det var en midlertidig ordning, vi fik i hus. Det var ikke en løsning på dagpengeproblemet. Det var en redningspakke til her og nu.

Den kom efter et massivt pres fra regeringens bagland, fra fagforeninger, fra Enhedslisten. Det lykkedes at få regeringen til at forstå en vigtig pointe: At det ganske enkelt ikke er rimeligt, at mennesker, der er blevet skubbet ud af arbejdsmarkedet, bliver skubbet helt ud af samfundet.

Til Helle Thorning vil jeg sige: Jeg håber ikke, pinsens aftale var en enlig svale. Jeg håber regeringen fortsætter ad den vej. I Enhedslisten står vi klar til at samarbejde. Arbejderbevægelsen har gennem mere end hundrede år vist, at vi skaber stærke og frie samfund ved at opbygge stærke og solide sikkerhedsnet. At solidaritet og lighed er forudsætningen for frihed og demokrati.

Mit budskab i dag...

Mit budskab her i dag – her på fantastiske Bornholm – er:

At vi aldrig må glemme Hal Kochs ord om, at demokratiet er en livsform. En livsform, der kræver vores alle sammens opmærksomhed. Hele tiden. Ikke mindst når politikerne svigter deres ansvar.

At vi aldrig må glemme, at et demokratisk samfund er et åbent samfund. At vi hele tiden skal kæmpe for mere åbenhed. Både når det gælder vores mulighed for at følge med i, hvad regeringen laver, og når det gælder vores mulighed for at se, hvem der sponsorerer partiernes valgkampagner.

Og at vi aldrig må glemme, at økonomisk lighed er en forudsætning for et virkeligt og levedygtigt folkestyre.

En forudsætning for en stærk demokratisk kultur, hvor alle kan komme til orde. Hvor det ikke bare er 179 personer og nogle stor-sponsorer, der får lov at bestemme, hvilken retning vores samfund skal i. Men hvor 5,5 millioner danskere engagerer sig, stemmer, demonstrerer og debatterer med os politikere og ikke mindst med hinanden. Hvor vi udvikler vores samfund sammen.

Tak for ordet og rigtig god aften.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Enhedslisten, Folkemødetale, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johanne-schmidt-nielsens-tale-til-folkemoedet-2013>